

ปัญหาและอุปสรรคของหัตถกรรมที่หมู่บ้านวัวลาย

ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ ทำให้ศิลปวัฒนธรรมของไทย ในดินแดนภาคเหนือ เปลี่ยนแปลงตามไปอย่างรวดเร็ว เช่นเดียวกับในภาคอื่น ๆ งานหัตถกรรมซึ่งเป็นการผลิตสิ่งประดิษฐ์ด้วยมือของมนุษย์ที่ผ่านมาในอดีตซึ่งเป็นการแสวง ถึงวัฒนธรรมการผลิตสิ่งของเครื่องใช้ด้วยศิลปะที่แฝงด้วยความเชื่อทางศาสนา และการพัฒนาทางฝีมือชั้นสูง และหัตถกรรมเหล่านี้มุ่งเน้นประโยชน์ใช้สอย และเป็นเครื่องประดับในครอบครัวและชุมชนของตนเองเป็นสำคัญ โดยมีการแลกเปลี่ยนหรือขายส่วนที่เกินความต้องการใช้ในครอบครัวอย่างเป็นส่วนน้อย เนื่องจากขนาดความต้องการยังจำกัดอยู่ในแต่ละห้องที่การคมนาคมระหว่างท้องถิ่นยังมีได้พัฒนา อย่างเต็มที่ การกระจายและการบริโภคจึงค่อนข้างจะจำกัดอยู่ในชุมชนนั้น ๆ มาก หลังจากที่มีการพัฒนาปรับปรุงให้การคมนาคมมีความสะดวกมากขึ้น ทำให้คนสามารถเดินทางไปมาหากันมากขึ้น ทำให้ความต้องการการผลิตที่ต่าง ๆ จากท้องถิ่นอื่นเพิ่มมากขึ้น มีผลให้มีการแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้าประเภทต่าง ๆ ทำให้สะดวก ตลอดจนการไหลเวียนของเงินเป็นไปอย่างรวดเร็ว ระบบการแลกเปลี่ยนสินค้าซึ่งมีมาแต่อดีตได้เปลี่ยนมาเป็นการซื้อขายด้วยเงินซึ่งทำให้เกิดความสะดวกสบายยิ่งขึ้น ผู้บริโภคไม่จำเป็นต้องมีสิ่งแลกเปลี่ยนที่เป็นผลผลิตของตนเองหากแต่ใช้เงินแทน ดังนั้น ปริมาณความต้องการของผู้บริโภคจึงสูงขึ้น รวมทั้งยังมาจากความต้องการของคนต่างถิ่นที่มองเห็นความงาม และความแปลกของสินค้าหัตถกรรม ทำให้มีการขยายตัวของตลาดหัตถกรรมพื้นบ้าน มีการผลิตเป็นจำนวนมากขึ้นจนมีการ เปลี่ยนสภาพจากงานศิลปหัตถกรรมมาเป็นงานกึ่งอุตสาหกรรม และเมื่อจำเป็นต้องผลิตเป็นจำนวนมาก ๆ คุณภาพของงานอาจจะลดลงไป ความจำเป็นที่ทำให้งานศิลปหัตถกรรมต้องเปลี่ยนแปลงสภาพการผลิตไปนั้นจึงมาจากความจำเป็นทางเศรษฐกิจนั่นเอง ซึ่งมีลักษณะเป็น เศรษฐกิจแบบทุนนิยมมากขึ้นในปัจจุบัน และหัตถกรรมพื้นบ้านได้เปลี่ยนหน้าที่จากการใช้สอยไปเป็นของที่ระลึกบ้าง เป็นศิลปวัตถุบ้าง เป็นของประดับตกแต่งบ้านบ้าง ทั้งนี้เพราะ

มีผู้มาเห็นความงามแล้วนำไปประยุกต์การใช้สอยให้เป็นประโยชน์อย่างอื่นจนทำให้หน้าที่ของงานศิลปะหัตถกรรมเปลี่ยนไป บางครั้งมีผลกระทบต่อการผลิต และรูปแบบด้วยเพราะ ผู้ซื้ออาจจะเป็นผู้กำหนดรูปแบบชิ้นใหม่ เพื่อให้เหมาะสมกับความประสงค์ในการใช้สอยของตน ซึ่งทำให้รูปแบบและเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของหัตถกรรมเสียไป และการพัฒนารูปแบบไปต่าง ๆ ทำให้เกือบเป็นการสิ้นสุดของช่างพื้นบ้านดั้งเดิมไปดังเช่นสภาพที่เกิดขึ้นกับหัตถกรรมเครื่องเงินและเครื่องเงินที่หมู่บ้านวัวลาย ทั้งนี้เนื่องจาก พ่อค้าคนกลางที่ต้องการเพิ่มผลผลิตเพื่อให้ทันความต้องการของตลาด ได้เข้าไปแทรกแซงการทำงานของช่าง เช่น ทำให้มีการแบ่งแรงงานกันทำเป็นกลุ่ม ๆ ในการทำงานชิ้นหนึ่งต้องผ่านช่างหลายคน ทำให้งานขาดความประณีต และการเปลี่ยนเป้าหมายในการผลิตจากที่เคยไว้ใช้เอง หรือ ซื้อขายแลกเปลี่ยนไม่มากนัก ทำให้ไม่ต้องเร่งรัดเรื่องเวลาและผลกำไร มาเป็นการผลิตเพื่อขายซึ่งต้องมีการประกันมาตรฐาน และคุณภาพต่าง ๆ รวมทั้งต้องเรียนรู้การออกแบบใหม่ ๆ และเทคนิคในการหาค่าลดเพื่อขยายการขายซึ่งเป็นปัญหาที่ตามมาอีกมากในการประกอบอาชีพหัตถกรรมและการผลิตเพื่อการค้าซึ่งทำให้ต้องมุ่งผลิตเป็นจำนวนมาก ๆ ก็จะก่อให้เกิดปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบในการผลิตด้วย ผลอีกอย่าง คือ ในด้านความรู้สึก และทัศนคติที่ชาวบ้านเคยมีความภูมิใจในเอกลักษณ์ของหมู่บ้านตนเอง ก็คงเสื่อมลงไปเนื่องจากสิ่งที่เคยทำสืบทอดกันมา แต่ไม่เป็นที่ต้องการของผู้ซื้อ หรือ พ่อค้าที่ต้องการรูปแบบแปลกใหม่ เช่น เครื่องเงินมีการทำรูปแบบใหม่ ๆ หลากอย่างเพื่อสนองความต้องการของตลาดหรือผู้ซื้อ หรือในกรณีของช่างแกะสลักเครื่องเงิน เมื่อประสบภาวะเงินหายาก และราคาแพงก็ต้องหันมารับจ้างแกะสลักภาชนะอลูมิเนียมแทน โดยมีบริษัทที่ทำพวกภาชนะอลูมิเนียมจากกรุงเทพฯ ให้นำเครื่องใช้อลูมิเนียมชนิดต่าง ๆ จากโรงงานมาจ้างพวกช่างเงินให้แกะสลักลายอลูมิเนียม ให้เหมือนกับเครื่องเงิน และถึงแม้ว่าจ้าง หรือ ค่าแรงงานในการแกะสลักอลูมิเนียมจะต่ำกว่าการทำเครื่องเงิน แต่ช่างก็จำเป็นต้องทำเพราะว่างงาน¹ และจากการที่ค่าจ้างต่ำ รวมทั้งต้องเร่งทำให้ได้ปริมาณมาก ๆ ทำให้ช่างทำงานอย่างลวก ๆ ไม่มีความละเอียดประณีต ในปัจจุบันที่หมู่บ้านวัวลาย

¹ สัมภาษณ์ นายอานวย มโนจิต. บ้านเลขที่ 43 ถนนวัวลาย ซอย 4 ต.หายยา อ.เมือง จ.เชียงใหม่ และ นายสิงห์คำ กาวีละ

มีอยู่ประมาณ 5 - 6 ครอบครัว ที่รับจ้างทำเครื่องอลูมิเนียม ซึ่งครอบครัวเหล่านี้เคยทำ
เครื่องเงินมาก่อน ¹

จากสภาพปัญหาของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจมีผลต่อสภาพของงานศิลปหัตถกรรม
และสภาพของช่างฝีมือที่หมู่บ้านวัวลาย ที่ต้องอยู่ใต้อาการเปลี่ยนแปลงที่มุ่งไปสู่เป้าหมาย หรือ
ผลประโยชน์ทางการค้าของกลุ่มคนส่วนน้อย โดยผลักรกระทบปัญหาต่าง ๆ ให้กับช่างและชาวบ้าน
ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในค่านิยม รูปแบบ วิธีการผลิต และการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน เช่น
เค็มช่างฝีมือ หรือ การทำหัตถกรรมเป็นการทำงานในระดัครอบครั้ว และ คน ๆ เดียวมักเป็น
ผู้ทำในกระบวนการการผลิตเกือบทั้งหมด ก็เปลี่ยนมาเป็นรูปการจ้างงานในรูปของระบบการค้า มี
พ่อค้าคนกลาง และสร้างโรงงานผลิตทำงานเต็มเวลา และยึดเป็นอาชีพหลักการทำงานหัตถกรรม
ในรูปแบบอุตสาหกรรม คือ การผลิตครั้งละจำนวนมากทำให้ต่างคนต่างทำ เพื่อแลกกับค่าแรง
และการพัฒนารูปแบบของศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน เพื่อมุ่งตลาดและผลกำไร ทำให้งานที่ผลิตออกมา
อาจมีคุณลักษณะของความสวยงามด้านเดียว แต่ไม่ค่อยมีประโยชน์ด้านใช้สอยต่อผู้ผลิต อย่างเช่น
การผลิตเครื่องเงินของชาวบ้านที่บ้านเงินในปัจจุบัน เกือบไม่มีการผลิตเพื่อประโยชน์ใช้สอยของ
ชาวบ้านเอง เพราะชาวบ้านนิยมใช้เครื่องใช้สมัยใหม่ เช่น พลาสติกแทน หรือใช้เครื่องใช้
อลูมิเนียมแทนเครื่องเงิน และเมื่อตลาดมีความต้องการเพิ่มมากขึ้น หัตถกรรมก็ลดคุณภาพทาง
ด้านฝีมือลงเพื่อให้ได้ปริมาณมาก เนื่องจากการผลิตได้มาก หมายถึงได้ค่าแรงมาก ช่างฝีมือก็
ลดน้อยลงที่เลิกทำไปเพราะไม่คุ้มค่าแรงก็มีไม่น้อย

สรุปสภาพปัญหาและอุปสรรคของการประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องเงิน และ
เครื่องเงินที่บ้านเงิน และ วัวลาย

¹ ในช่วง 3 - 4 ปีมานี้ความนิยมในการใช้ผลิตภัณฑ์อลูมิเนียมลดลง มีผลให้การผลิต
และจำหน่ายลดน้อยลง ซึ่งทำให้ช่างแกะลายที่บ้านวัวลาย มีงานทำน้อยลงด้วย และหลายคน
ต้องเปลี่ยนไปทำอาชีพอื่นแทน

1. ปัญหาคนแรงงานฝีมือ ทั้งการผลิตเครื่องเงินและเครื่องเงิน ต้องใช้ผู้ที่มี

ความชำนาญ และมีฝีมือพอสมควรในการผลิตหัตถกรรมที่มีความละเอียด สวยงามทั้ง 2 ประเภท หรือ ในการที่จะช่วยพัฒนาให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพดีขึ้น และผลิตภัณฑ์ที่มีการใช้ฝีมือมากจะทำให้ผลิตภัณฑ์มีราคาสูงตามไปด้วย รวมทั้งจะทำให้อัตราค่าจ้างแรงงานฝีมือสูงขึ้นด้วย เช่น ช่างเงินที่มีฝีมือในการแกะสลักไม้ประณีต สวยงาม และเป็นผู้มีประสบการณ์มาก จะได้รับค่าจ้างสูง แต่ปรากฏว่าช่างเงินฝีมือดีส่วนใหญ่เป็นคนที่อายุสูงซึ่งจะทำงานได้อีกไม่นาน ส่วนการสืบหาคำความรู้ทางช่างในครอบครัว หรือตระกูล ก็มักเป็นไปในรูปของความสมัครใจของบุตรหลาน ว่าต้องการจะเรียนรู้ หรือบิณฑบาตตามบรรพบุรุษต่อไปหรือไม่ และปรากฏว่าลูกหลานช่างเงินส่วนใหญ่ที่ได้เรียนหนังสือมักจะไปประกอบอาชีพอื่นที่รายได้และความมั่นคงมากกว่า ซึ่งมีผลให้ตระกูลช่างเงินมีช่างเงินรุ่นถัดมา และสูญหายไป เพราะขาดผู้สืบทอด การถ่ายทอดความรู้ให้บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่ใช่คนในครอบครัวก็คงได้ไม่ดีกว่าลูกหลานของตน ดังนั้นวิชาช่างเงินจึงมีแนวโน้มว่าจะเสื่อมลงไปตามช่างฝีมือรุ่นเก่า ๆ ที่ค่อย ๆ หมดลงไป ^{ตามโรงงานบ้าง} ตามโรงงานบ้างแห่งก็พยายามฝึกหัดช่างเงินรุ่นใหม่ ๆ ขึ้นมา ซึ่งอาจจะมีญาติ หรือ คนงานที่จ้างมา แต่ก็ยังมีไม่มากนัก เพราะการฝึกเป็นช่างเงินโดยเฉพาะที่ทำเครื่องเงินประเภทภาชนะนั้นต้องมีความอดทน และความละเอียดมากล้วนช่างทำประเภทเครื่องประดับจะฝึกได้ง่ายกว่า และในปัจจุบันเครื่องเงินประเภทนี้จะจำหน่ายได้ดี ช่างเงินที่ฝึกใหม่ส่วนใหญ่จึงเป็นช่างทำเครื่องประดับและทางโรงงานก็ต้องจ่ายค่าจ้างเป็นรายวันให้ช่าง เพื่อจูงใจให้มารับจ้างทำมากขึ้น การลดน้อยลงของช่างฝีมือที่กล่าวมายังเป็นเพราะช่างได้เปลี่ยนอาชีพไปทำอย่างอื่นแทน ทั้งนี้เพราะกิจการค้าเครื่องเงินมีราคาสูงเกินกว่าที่ผู้ซื้อทั่ว ๆ ไปจะซื้อกันได้มากเหมือนเดิมโดยเฉพาะในภาวะเศรษฐกิจไม่ค่อยดีในช่วง 10 กว่าปีมานี้ เครื่องเงินจึงกลายเป็นสินค้าฟุ่มเฟือยไป ที่สำคัญคือ เมื่อทำเลการค้าและการท่องเที่ยวได้ย้ายไปอยู่ที่ถนนเจริญใหม่ - สันกำแพง ซึ่งมีโรงงานที่เป็นสถานที่ทำการผลิตและการสาธิตวิธีการผลิตให้ดูมาเยือน หรือ มาซื้อได้ชมด้วย โรงงานและร้านค้าเหล่านี้ได้ดึงเอาลูกค้าส่วนใหญ่ไปจากร้านค้าแถววัดวชิร และยังมีผลให้ช่างเงินจากวัดวชิรไปรับจ้างทำตามโรงงานแถวนั้นด้วย

ส่วนแรงงานฝีมือในการทำเครื่องเงินก็ยังมีไม่เพียงพอต่อความต้องการ และช่างฝีมือรุ่นเก่าที่มีอายุมากขึ้นก็เลิกทำ และลูกหลานของช่างเงินก็เช่นเดียวกับช่างเงิน คือ

มีจำนวนไม่มากนักที่ยึดอาชีพนี้สืบต่อจากพ่อแม่ แม้ว่ากรณีนี้หักทำเครื่องเงินจะฝึกได้ง่ายและเร็วกว่าการทำเครื่องเงินแต่ผู้ฝึกหัดก็ต้องมีความสนใจ ความละเอียด และอดทนพอสมควร จึงจะทำได้ ตามโรงงานหลายแห่งที่บ้านเงินและวัวลาย จะรับคนงานเข้ามาฝึกหัดทำที่โรงงานเอง แต่ก็จะเป็นการแบ่งแยกกันทำเป็นพวก ๆ ไป เช่น คนพารัก คนเขียนลาย ในลักษณะการทำงานแบบกิ่งอุตสาหกรรมและโรงงานมักมีปัญหาเรื่องคนงาน หรือ ช่างที่ได้รับการฝึกหัดแล้วย้ายงานไปทำที่อื่นกันอยู่เสมอ ทำให้โรงงานที่บ้านเงินยังคงขาดแคลนช่างฝีมือ และกล่าวได้ว่าการฝึกอบรมฝีมือของแรงงานในหัตถกรรมทั้ง 2 ประเภทของบ้านวัวลาย มีทั้งการถ่ายทอดวิธีการผลิตที่ทำสืบต่อกันมาจากพ่อ-แม่ ญาติ หรือสถานที่ทำงาน และฝึกหัดด้วยตนเอง และมีจำนวนน้อยที่ได้รับการฝึกหัดจากหน่วยงานของราชการ ซึ่งจะต่างจากแรงงานในโรงงานที่อื่น ๆ ส่วนอัตราค่าจ้างของแรงงานที่บ้านเงินและวัวลายจะใกล้เคียงต่ำกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำตามประกาศของกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2528 สำหรับเชียงใหม่ คือ วันละ 65 บาท ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาและการขยายตัวของหัตถกรรม เพราะเมื่อมีความต้องการของตลาดมากขึ้นอาจทำให้ไม่สามารถขยายการผลิตตามได้ เนื่องจากค่าจ้างแรงงานทำทำให้แรงงานไม่ต้องการทำ หรืออาจไปทำงานอื่นที่ได้อัตราค่าจ้างสูงกว่า

2. ปัญหาค่านวัตกรรม การผลิตเครื่องเงินมีนวัตกรรมที่สำคัญ คือ แร่เงิน ซึ่งมีราคาสูงขึ้นเรื่อย ๆ ตั้งแต่ พ.ศ. 2512 เป็นต้นมา จากน้ำหนักเงิน 1 บาท ราคา 40 บาท ขึ้นมาเป็นราคาบาทละ 100 บาท และถึงราคา 400 บาท ในปี พ.ศ. 2524 - 2525 จนทำให้การผลิตและจำหน่ายเครื่องเงินลดลงไปกว่าเดิมมาก (ภาวะการค่าเครื่องเงินมีความรุ่งเรืองมากในช่วงประมาณ พ.ศ. 2500 - 2518) เพราะเครื่องเงินมีราคาสูงขึ้นมาก แม้ว่าในปัจจุบันราคาเงินจะลดลงมาแล้ว แต่ก็ยังคงมีราคาค่อนข้างสูง คือ บาทละประมาณ 100 บาท และราคาอาจจะเปลี่ยนแปลงได้อีกตามราคาของทองในตลาด ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะสูงขึ้น ดังนั้นปัญหาสำคัญของผู้ผลิตที่วัวลาย คือ เงินมีราคาแพง แต่การหาซื้อไม่ค่อยลำบากนัก โดยผู้ผลิตจะซื้อจากร้านทอง หรือ มีพ่อค้า เช่น พวกชาวเขา นำเอาเงินแถบมาขาย หรือ รับซื้อเครื่องเงินเก่าที่จะนำมาหลอมและสลักใหม่เมื่อเงินมีราคาสูงขึ้น จะทำให้ช่างเงินหลายคนเปลี่ยนไปทำอุตสาหกรรม

ใน ด้านนวัตกรรมของการผลิตเครื่องเงิน มีนวัตกรรมที่สำคัญ คือ ไม้เท้าโคร่ง ยางรัก และ

แผนทองคำเปลว ไม่ที่นำมาทำเครื่องเงินแต่เดิมเคยนิยมใช้ไม่ไผ่กันมาก แต่ปัจจุบันการทำ
 เครื่องไม้ไผ่สามมีไม้มากนั้ และผู้ผลิตเครื่องไม้ไผ่ยังไม่มีความรู้ในการหาซื้อไม้ไผ่กัน ส่วนเครื่องไม้กลึง
 หรือที่นำมาแกะสลักเคยนิยมนำไม้สักมาทำก็ต้องเปลี่ยนไปใช้ไม้ประเภทอื่นแทน เพราะไม้สักนั้น
หายาก และมีราคาแพงมาก ไม้ที่นำมาทำแทนมีราคาถูก และหาง่ายกว่า เช่น ไม้ทองกวาว ,
 ไม้จามจุรีและไม้มะม่วง เป็นต้น สำหรับยางรักในปัจจุบันมีการผลิตไม้คอกยเพียงพอนักและมีราคา
สูงขึ้นมา (ยางรักชั้นหนึ่งราคาไม้ละ 1800 - 2000 บาท) และคุณภาพต่ำลงไปกว่าที่ควร
 เพราะมีการปลอมปนมาก และในป่ารักบางแห่งมีผู้โค่นกลางป่าทำถ่านขายมักจะตัดเอาต้นรักมาทำ
 ถ่านรวมไปกับไม้อื่น ๆ ด้วย แทนที่จะเก็บเอาไว้ทำถ่านกรีกเอายางรักมาใช้ประโยชน์ ส่วน
ทองคำเปลว ซึ่งเป็นวัตถุดิบที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็มีราคาสูงขึ้นเช่นกัน และ เมื่อผู้จำหน่ายมีน้อยราย
ก็เป็นช่องทางให้เกิดการเอาเปรียบผู้ซื้อทางค่านาราคาได้

3. ปัญหาค่านเงินหมุน เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งสำหรับการดำเนินกิจการทั้งใน
 การสร้างสินค้าสำรอง หรือ การเพิ่มการผลิตให้ทันต่อความต้องการซื้อ ปัญหาค่านเงินหมุนสำหรับ
เครื่องเงิน ผู้ประกอบการขนาดเล็กที่บ้านวัวลาย ส่วนใหญ่ยังมีความเห็นว่าการขาดเงินหมุนเป็น
ปัญหาสำคัญที่ทำให้ไม่อาจขยายกิจการให้ใหญ่กว่าเดิมได้ ทั้งนี้คงหมายถึงการไม่มี เงินออมของตนเอง
 เพียงพอ เพราะผู้ผลิตมักไม่กล้าเสี่ยงต่อการกู้เงินมาลงทุนในกิจการ โดยเฉพาะสถานประกอบการ
 ที่มีการจ้างงานบางแห่ง ต้องการขยายกิจการไปยังแหล่งท่องเที่ยวแต่ไม่มีเงินหมุนพอ เงินหมุนส่วนใหญ่
 ในกรณีผลิตมักใช้ในการซื้อวัตถุดิบ และจ้างแรงงาน บางครั้งผู้ผลิตก็ประสบปัญหาเงินหมุนหมุนเวียน
 ในการซื้อวัตถุดิบ ผู้ผลิตจึงอาจติดเงินกับทางร้านไว้ก่อน และเมื่อขายผลิตภัณฑ์ได้จึงนำไปจ่าย
 ค่าวัตถุดิบ อย่างไรก็ตามในส่วนของความคิดจะปรับปรุงและขยายการผลิตนั้นตลอดต้องสัมพันธ์กับ
ปัญหาค่านการตลาด ถ้าผู้ประกอบการเห็นว่ามีความต้องการสูงก็ย่อมจะต้องขยายและปรับปรุง
 การผลิต เพื่อสนองความต้องการมากขึ้นซึ่งต้องใช้เงินหมุนมากขึ้น แต่เนื่องจากสภาวะการค้า
เครื่องเงินที่บ้านวัวลายทรุดลงมาก เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่ทำให้ราคาวัตถุดิบ
 คือ แร่เงินสูงขึ้น มีผลให้ผลิตภัณฑ์เครื่องเงินมีราคาแพง ในขณะที่ผู้ซื้อมีกำลังซื้อลดลง และ
 สาเหตุที่สำคัญ คือ การเปลี่ยนแปลงแหล่งท่องเที่ยวและการลงทุนไปอยู่บนถนนเจริญใหม่-สันกำแพง
ตั้งแต่ประมาณปี 2521 เป็นต้นมา ซึ่งมีผลให้ลูกค้าส่วนใหญ่ทั้งคนไทยจากจังหวัดอื่น ๆ และ

นักท่องเที่ยวยุวชนต่างชาติเดินทางไปเยี่ยมชมและซื้อหาสินค้าหัตถกรรมประเภทต่าง ๆ จากโรงงาน หรือ ร้านค้าในแดนนั้นกันแทน ดังนั้นเมื่อความต้องการลดลง ทำให้ผู้ผลิตที่วิวลาวยไม่เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องขยายการผลิต เพราะเป็นการผลิตเพื่อการขายส่งให้แก่พ่อค้าคนกลาง หรือร้านค้า ทั้งที่วิวลาวย และที่อื่น ๆ

ส่วนปัญหาการเงินทุนของการผลิตเครื่องเขินที่บ้านเขินและวิวลาวย การผลิตเครื่องเขิน ต้องใช้จ่ายเงินทุนมากในค่านักวิทยุและแรงงาน ทำให้กิจการขนาดเล็กจะประสบปัญหาการเงิน โดยเฉพาะการผลิตเครื่องเขิน จะต้องรีบสต็อกสินค้าไว้จำนวนมากในบางฤดู ที่จะใช้เวลาในการผลิตได้เร็วกว่า เช่น ในฤดูฝนที่มีอากาศชื้น ทำให้รักแห้งเร็วทั้งนี้เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้ซื้อ หรือ พ่อค้าคนกลาง การต้องสต็อกสินค้าไว้ทำให้ผู้ผลิตประสบปัญหาเรื่อง เงินทุนหมุนเวียนได้ แต่ผู้ผลิตอาจจะขอเบิกเงินล่วงหน้าจากผู้ซื้อประจำเพื่อนำไปเป็นเงินทุนหาซื้อวัตถุดิบก่อนได้ ทั้งนี้เพราะลักษณะการผลิตที่บ้านเขินส่วนใหญ่มักจะผลิตเพื่อขายส่งให้แก่พ่อค้าคนกลาง หรือร้านค้า ที่อยู่นอกบ้านเขิน การที่ผู้ประกอบการขนาดเล็กไม่สามารถขายไปสู่ตลาดโดยตรง ทำให้ราคาผลิตภัณฑ์ต่ำ และไม่เป็นแรงกระตุ้นให้มีการขยายตัวทางการผลิตมากเท่าที่ควร แต่สถานประกอบการขนาดเล็กส่วนใหญ่ก็มีความเห็นว่า การขาดเงินทุนเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้ไม่อาจขยายกิจการได้ ส่วนที่เป็นกิจการขนาดค่อนข้างใหญ่ที่ทำการผลิตและจำหน่ายเองโดยตรง (ในปัจจุบันมีอยู่เพียง ๑ แห่ง) จะมีเงินทุนหมุนเวียนเพียงพอในการขยายการผลิตและตลาดให้กว้างขึ้นได้ ประกอบกับมีการผลิตและจำหน่ายสินค้าอื่น ๆ ด้วย นอกจากเครื่องเขิน เช่น เครื่องเงิน ผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักรูปแบบต่าง ๆ และที่เลียนแบบของเก่า เป็นต้น

4. ปัญหาการค้าการตลาด เป็นปัญหาในด้านความสามารถของผู้ประกอบการผลิตที่วิวลาวยในการหาตลาดไม่กว้างขวางพอ ทำให้ไม่สามารถขายผลิตภัณฑ์ในราคาที่ดี หรือ ในการทำให้ความต้องการเพิ่มขึ้นโดยดึงดูดลูกค้าใหม่ ๆ เข้ามาซื้อ และเพิ่มปริมาณซื้อของลูกค้าที่ซื้ออยู่แล้ว และการจัดตั้งสถานประกอบการมักเป็นการสืบหรือธุรกิจมาจากพ่อแม่ หรือ อาศัยประสบการณ์ที่เคยเป็นแรงงานในหัตถกรรมนั้น ๆ มาก่อน ทำให้มีข้อจำกัดในความสามารถด้านการหาตลาดใหม่ ๆ หรือในการจะดำเนินธุรกิจในวงกว้างออกไป ซึ่งมีผลกระทบต่อการผลิตและจำหน่ายสินค้า

หัตถกรรมที่หมู่บ้านนี้ โดยเฉพาะในสถานะที่มีการแข่งขันทางการค้ากันสูงมากขึ้นไปในปัจจุบัน

ในธุรกิจการค้าเครื่องเงินที่หมู่บ้านวัวลายเมื่อประมาณ 20 - 30 ปีที่ผ่านมา นั้นกล่าวได้ว่าไม่มีปัญหาเรื่องการผลิต เพราะที่หมู่บ้านนี้เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายว่าเป็นแหล่งที่ผลิตและจำหน่ายสินค้าเครื่องเงินซึ่งเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีชื่อเสียงของเมืองเชียงใหม่มาเนิ่นนานแล้ว และทำให้มีชาวบ้านที่มีความคิดในเชิงการค้าพอที่จะรู้จักลักษณะสินค้าที่จะถูกรับนิยม และเป็นที่น่าสนใจของผู้ซื้อได้เปิดโรงงานและร้านค้าจำหน่ายเครื่องเงินขึ้นมาหลายแห่งทั้งในบริเวณค่านนอกบริเวณวัวลาย และทางค่านในบริเวณค่านหลังวัดหมื่นสาร และศรีสุพรรณ ซึ่งจะมีลูกค้าที่เป็นคนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวทั้งคนไทย และชาวต่างประเทศที่เดินทางมาเที่ยวเมืองเชียงใหม่มากขึ้น โดยเฉพาะในหน้าเทศกาลต่าง ๆ และสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นที่สนใจกันมาก ก็คือแหล่งที่ผลิตหัตถกรรมประเภทต่าง ๆ เช่น ที่หมู่บ้านวัวลายที่มักของเที่ยวจะแวะมาเที่ยวชม และซื้อหาผลิตภัณฑ์เครื่องเงินติดมือกลับบ้าน ร้านค้าบางร้านก็มีการจ่ายค่าคอมมิชชั่น หรือค่านำลูกค้าไปซื้อของจ่ายตามจำนวนเงินที่ซื้อตามที่มีการตกลงไว้ก่อน เมื่อมีความต้องการมากทำให้มีการขยายการผลิตเพื่อให้เพียงพอกับความต้องการทำให้ช่างเงิน ทั้งที่รับจ้างทำตามบ้าน หรือมาเป็นแรงงานรับจ้างตามโรงงานหรือร้านค้าต่าง ๆ มีงานทำสม่ำเสมอ และมีรายได้พอเลี้ยงครอบครัว ส่วนเจ้าของกิจการทุกแห่งก็มีรายได้ก็จากการจำหน่ายสินค้า จนสามารถสร้างหลักฐานได้มั่นคง และมีเงินเก็บสะสมไว้เป็นเงินพูนพูนเวียนในการทำการค้าได้ตลอดมา แม้ในช่วงที่กิจการค้าตกต่ำลงมาในระยะหลายปีมานี้ จนถึงปัจจุบัน

กิจการค้าเครื่องเงินเริ่มเสื่อมลงเมื่อประมาณ 10 ปีมานี้ ทั้งนี้เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่ทำให้เงินมีราคาสูงขึ้นมาก รวมทั้งภาวะเศรษฐกิจไม่ดีติดต่อกันมาหลายปี ก็มีผลต่อความต้องการของผู้ซื้อที่ลดลงไปจากเดิม และเครื่องเงินไม่ได้เป็นสินค้าที่มีความจำเป็นในชีวิตประจำวันมากนัก เมื่อมีราคาลงลงขึ้นมาทำให้กลายเป็นสิ่งฟุ่มเฟือย รวมทั้งมีสินค้าทดแทนที่มีราคาถูกลงและเป็นที่ยอมรับมากขึ้น คือ ผลิตภัณฑ์ทองคำมียอดนิยม มาแย่งตลาดของเครื่องเงินไปไม่น้อย

สาเหตุที่สำคัญอีกประการ คือ มีการเปลี่ยนแปลงในบ้านแหล่งลงทุน และท่องเที่ยว

คือ การที่มีศูนย์กลางของกรรมผลิต และการทำสินค้าหัตถกรรมเกิดขึ้นใหม่ รวมทั้งเป็นแหล่งท่องเที่ยว
แห่งใหม่ที่ได้รับการส่งเสริมมากที่สุดในถนนเชียงใหม่ - สันกำแพง ตั้งแต่ พ.ศ. 2521 ซึ่งมีพ่อค้า
ที่มีเงินทุนสูงทั้งในเชียงใหม่ และ จากกรุงเทพฯ มาลงทุนทำกิจการค้าเครื่องเงินขึ้นหลายแห่งที่นี้
โดยจะมีการค้าเป็นธุรกิจแบบใหม่ทั้งด้านการผลิตและการตลาด เพื่อดึงดูดเข้ามาเที่ยวชม และ
ซื้อหาสินค้าที่ร้านค้าเหล่านี้จะมีการแข่งขันทางการค้ากันมากโดยการจ่ายค่านำลูกค้ามาซื้อผลิตภัณฑ์
หรือค้าคอมมิชชั่น ซึ่งมักมีการจ่ายให้แก่บริษัทนำเที่ยว หรือ มีคนพิเศษนำเที่ยวที่นำนักท่องเที่ยว
ชาวต่างประเทศมาเที่ยวชมสินค้า ค่าคอมมิชชั่นดังกล่าวสูงถึงประมาณร้อยละ 25 - 30 ของราคา
ขาย ซึ่งรวมเป็นต้นทุนของผู้ผลิต และทำให้ราคาสินค้าเพิ่มสูงขึ้น การขายมีทั้งการขายปลีกและ
ขายส่งต่างประเทศ เช่น ยุโรป อเมริกา ญี่ปุ่น แต่การขายปลีกจะมีมากกว่า และลูกค้าส่วน
ใหญ่เป็นชาวต่างประเทศ จึงสามารถซื้อสินค้าที่มีราคาแพงนี้ไ้มากกว่าคนไทย และแม้ว่าช่วงที่
เป็นฤดูกาลท่องเที่ยวจะมีประมาณปีละ 6 เดือน คือ ระหว่างเดือนพฤศจิกายน - เมษายน แต่
โรงงานและร้านค้าแถวนี้ ก็มีเงินทุนหมุนเวียนมากพอที่จะสร้างสินค้าสำรองไว้ ทำให้มีงานให้
แรงงานรับจ้างที่มาทำที่โรงงานได้ทำอยู่ตลอด และการจ่ายค่าจ้างมักจ่ายเป็นรายวันในอัตราที่สูง
กว่าค่าจ้างแรงงานของโรงงานที่วัดวลาย ซึ่งทำให้มีแรงงานหรือช่างของวัดวลายมารับจ้างทำงาน
ที่โรงงานแถวถนนเชียงใหม่ ๔ สันกำแพงนี้กันมาก การผลิตของโรงงานที่นี้ทำที่โรงงานเองและ
ส่วนหนึ่งจ้างช่างเงินตามบ้านที่วัดวลายทำส่งถวาย สินค้าเครื่องเงินที่ขายมีหลายประเภทโดยเน้น
ประเภทเครื่องประดับมากที่สุด เพราะจำหน่ายได้ง่ายกว่าและนอกจากผลิตภัณฑ์เครื่องเงินแล้ว
ในหลายร้านยังมีสินค้าหัตถกรรมอื่น ๆ ด้วย เช่น เครื่องเงิน ผ้าไหม ผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักรูปสัตว์
และเลียนแบบของเก่า เป็นต้น ¹

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเหล่านี้มีผลให้ธุรกิจการค้าเครื่องเงินที่ร้านวัดวลายขยเซา
ลงมาก ในปัจจุบันเพราะถูกแย่งตลาดหรือลูกค้าไปมากโดยสถานประกอบการผลิต และจำหน่าย

¹ สัมภาษณ์ เจ้าของร้านลานนาไทยเครื่องเงิน, ร้านตนาภักดิ์, ร้านหลุยส์,
ร้านเชียงใหม่ซิลเวอร์แควร์. ถนนเชียงใหม่ - สันกำแพง อ.เมือง จ.เชียงใหม่

ที่มีขนาดใหญ่ และมีเงินทุนมากกว่า และตั้งอยู่ในทำเลที่ดีกว่าที่บ้านวัวลายมาก และผู้ผลิตและจำหน่ายที่วัวลาย ไม่สามารถปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ได้ เพราะส่วนใหญ่ยังขาดความชำนาญในการขยายตลาด หรือ การดำเนินธุรกิจใหม่ ๆ เช่น การโฆษณา ประชาสัมพันธ์ หรือ การจ่ายค่าคอมมิชชั่นในอัตราสูง รวมทั้งไม่มีเงินทุนเพียงพอในการจะขยายกิจการ ทำให้ไม่อาจแข่งขันทางการค้ากับร้านค้าเหล่านั้นได้ ลักษณะการดำเนินการตลาดของหัตถกรรมเครื่องเงินที่บ้านวัวลายในปัจจุบัน จึงเป็นแบบที่มีการติดต่อกับสัมพันธ์กันมานานแล้ว หรือเป็นลูกค้าที่ซื้อกันเป็นประจำอยู่แล้ว และประเภทของสินค้าที่ขายได้ค่อนข้างดี คือ เครื่องประดับ เช่น กำไล กำไลข้อมือ สร้อยคอ สร้อยข้อมือ เป็นต้น ส่วนผลิตภัณฑ์แบบดั้งเดิม เช่น ชัน ถาด พาน ซึ่งมีราคาแพงกว่าเกือบจะขายไม่ได้¹ และผู้ผลิตบางรายจะรับจ้างผลิตเครื่องเงินส่งให้แก่โรงงานและร้านค้าที่อื่นด้วย เช่น ร้านค้าแถวถนนเชียงใหม่ - สันกำแพง

ส่วนกิจการค้าเครื่องเงินที่บ้านเงินและวัวลาย ก็ประสบปัญหาด้านตลาดคล้ายกับเครื่องเงิน คือความสามารถของผู้ผลิตในการหาตลาดให้กว้างขึ้นทำให้ไม่สามารถขายผลิตภัณฑ์ในราคาที่ดี การผลิตเพื่อขายส่งให้แก่พ่อค้าหรือกิจการค้าของผู้ผลิตที่หมู่บ้านนี้มีมานานแล้ว ซึ่งแต่เดิมเคยส่งให้พ่อค้าที่ตลาดวโรรสหรือคนลำไย และพ่อค้านำไปขายปลีกหรือส่งไปกรุงเทพฯ จนกระทั่งมีผู้ผลิตบางรายได้เริ่มเปิดโรงงานและร้านค้าจำหน่ายเครื่องเงินที่หมู่บ้านวัวลายเมื่อประมาณ 20 กว่าปีมาแล้ว ร้านค้าแห่งแรก คือ ร้านวิชัยกุล (เปิดร้าน พ.ศ. 2506) ซึ่งผลิตเครื่องเงินเองที่โรงงานและส่วนหนึ่งจ้างผู้ผลิตหรือช่างอื่น ๆ ลงพื้นที่รับส่งให้ที่ร้านค้า หลังจากนั้นมีโรงงานและร้านเครื่องเงินเกิดขึ้นอีกหลายแห่งที่หมู่บ้านนี้ ตั้งแต่ปี 2512 เป็นต้นมา ซึ่งร้านค้าเหล่านี้จะมีลูกค้าทั้งคนไทยและนักท่องเที่ยวจากประเทศที่มาเที่ยวชม และซื้อหาสินค้าหัตถกรรมทั้งเครื่องเงินและเครื่องเงินที่หมู่บ้านวัวลาย ร้านค้าบางแห่งจะจ่ายค่าคอมมิชชั่นให้แก่มัคคุเทศก์ที่นำลูกค้าไปซื้อของด้วย ในอัตราประมาณร้อยละ 10 - 15 และนอกจากขายปลีกแล้ว

¹ สัมภาษณ์ เจ้าของร้านเครื่องเงินที่วัวลาย เช่น ร้านเงินเชียงใหม่, ร้านคำรังศิลป์, ร้านวัวลายศิลป์, ร้านชมชื่น, ร้านซิลเวอร์แคว

ร้านเครื่องเงินเหล่านี้มีการขายส่งทั้งตลาดในประเทศ เช่น กรุงเทพฯ และ ตลาดต่างประเทศ ด้วย กิจกรรมค้าเครื่องเงินที่บ้านเงินและวัวลาย เริ่มเสื่อมลงเมื่อประมาณ 4 - 5 ปีมาแล้วทำให้ร้านค้าหลายแห่งต้องเลิกกิจการ เจ้าของกิจการบางคนเปลี่ยนไปรับจ้างทำตามโรงงานอื่น ๆ แทน หรือเลิกกิจการขายปลีกที่ร้าน และผลิตเพื่อขายส่งให้แก่ร้านค้าหรือพ่อค้าคนกลางขนาดใหญ่ ที่อยู่ในแหล่งการค้าที่เรียกว่าแหวน โดยจะผลิตตามความต้องการ หรือ ตามใบสั่งซื้อจากพ่อค้าเช่นเดียวกับผู้ประกอบการอาชีพรับจ้างลงพื้นรัก หรือ เขียนลายอีกหลายครอบครัวที่มีอยู่ในปัจจุบันที่รับจ้างทำส่งให้แก่พ่อค้าหรือร้านค้าต่าง ๆ ทั้งที่อยู่ในตัวเมือง และที่ อ.สันกำแพง (ร้านบนถนนเชียงใหม่ - สันกำแพง) ¹

สาเหตุที่ทำให้ กิจกรรมค้าเครื่องเงินที่บ้านเงินและวัวลายเสื่อมลงนั้นก็เช่นเดียวกับในกรณีของเครื่องเงิน สาเหตุประการหนึ่ง คือ วิกฤตภัยในการผลิตมีราคาสูงขึ้นมา เช่น ยางรัก และทองคำเปลว และสาเหตุที่สำคัญที่มีผลกระทบโดยตรงคือ การเปลี่ยนแปลงแหล่งการค้าและการลงทุนของสินค้าหัตถกรรมหลายประเภทรวมทั้งเครื่องเงินและเครื่องเงิน ไปอยู่ที่ถนนเชียงใหม่ - สันกำแพง ซึ่งทำให้กิจกรรมเครื่องเงินที่บ้านเงินและวัวลายไม่อาจแข่งขันทางการค้ากับพ่อค้าที่มีทุนสูง และมีความรู้ ความสามารถในการค้าเป็นธุรกิจในช่วงกว้างได้มากกว่าผู้ลงทุนบางคนเคยมีอาชีพเป็นมัลลหุเทศมาก่อน หรือ ทำงานอยู่กับวิธีทองเขียว ทำให้ทรัพยากรของตลาดได้คือ กิจกรรมเครื่องเงินที่สันกำแพงนี้มีขนาดค่อนข้างใหญ่ ที่เป็นทั้งโรงงานผลิต และจำหน่ายผลิตภัณฑ์ มีคนงานประจำประมาณ 40 - 60 คน ที่ทำการผลิตและสาธิตวิธีทำให้ลูกค้าได้ชมด้วย คนงานเหล่านี้ส่วนหนึ่งเป็นชาวบ้านจากหมู่บ้านวัวลายที่เคยทำอาชีพนี้มาก่อน และคนจากที่อื่น ๆ ทั้งจากในเมืองและอำเภอรอบนอก เช่น สันกำแพง และกอยสะเร็ก ซึ่งจะมาฝึกงานที่โรงงาน หรือบางคนเคยฝึกอบรมจากหน่วยฝึกอบรมหัตถกรรมภาคเหนือ โรงงานหรือร้านค้าเหล่านี้ยังจ้างให้ผู้ผลิตที่บ้านเงินลงพื้นรัก และนำมาเขียนลายเองที่โรงงาน ลูกค้าส่วนใหญ่เป็น

¹ สัมภาษณ์ เจ้าของร้านเครื่องเงิน และ ผู้ประกอบการอาชีพรับจ้างลงพื้นรัก และเขียนลายที่บ้านเงินและวัวลาย

นักทองเที่ยวชาวต่างประเทศ ส่วนลูกค้าคนไทยมีน้อย เพราะเครื่องเงินเป็นสินค้ามีราคาแพง และส่วนใหญ่ออกมาในรูปแบบของของที่ระลึก ที่มีศิลปะสวยงามไม่ไ้มองเพื่อประโยชน์ใช้สอยมากนัก ทำให้มีการแข่งขันทางการค้ากันมาก ในระหว่างร้านค้าเหล่านี้ในการจ่ายค่าคอมมิชชั่นให้กับบริษัทหรือมีลูกค้าที่นำนักทองเที่ยวชาวต่างประเทศมาเที่ยวชมและซื้อสินค้า ค่าคอมมิชชั่นนี้จะสูงถึงประมาณร้อยละ 25 - 30 ของราคาขาย เช่นเดียวกับร้านเครื่องเงินที่ร้านค้าในย่านนี้ต้องยอมจ่าย มิฉะนั้นจะไม่อาจดำเนินกิจการอยู่ได้ นอกจากขายปลีกแล้ว ร้านค้าที่ยังขายส่งผลิตภัณฑ์ทั้งในประเทศและต่างประเทศด้วย เช่น สหรัฐอเมริกา, ฝรั่งเศส, อังกฤษ และเยอรมัน¹

จากการที่แหล่งการค้าและการทองเที่ยวย้ายไปอยู่บริเวณ ถนนสายเชียงใหม่ - สันกำแพงซึ่งมีทำเลที่ตั้งที่สะดวกและเหมาะสมกว่า มีสถิติแหล่งผลิตและจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมที่เพิ่มขึ้น เช่นที่หมู่บ้านว่าลายทองประสบปัญหาทางการค้าและด้านตลาดมากขึ้น ในช่วงหลายปีมานี้ ทั้งในกิจการเครื่องเงินและเครื่องเงิน สำหรับในการประกอบอาชีพเครื่องเงินที่หมู่บ้านนี้ในปัจจุบัน ผู้ผลิตส่วนใหญ่จะมีวิถีเกี่ยวกับการตลาดของผลิตภัณฑ์เครื่องเงินเป็นแนวที่มีการติดต่อกับสัมพันธ์กับเป็นส่วนตัวกับพ่อค้า หรืออาจกล่าวได้ว่าผู้ผลิตมีความผูกพันทางด้านตลาดอยู่กับพ่อค้าหรือกิจการค้าในที่อื่น ๆ ที่จะนำสินค้าไปจำหน่ายอีกที เช่น ร้านค้าที่ศูนย์ขายสินค้าพื้นเมืองตอนกลางคืนและร้านที่บนถนนเชียงใหม่ - สันกำแพง ซึ่งมีผลให้ส่วนแบ่งของผลกำไรในการประกอบกิจการค้านี้ส่วนใหญ่จึงตกไปอยู่กับพ่อค้า หรือ กิจการค้านาคีใหญ่มากกว่าในขณะที่ภาวะการค้าเครื่องเงินมีแนวโน้มว่าจะขยายตัวได้กว้างขวางมากขึ้น เพราะยังมีความต้องการของตลาดอยู่อีกมาก โดยเฉพาะในหมู่นักทองเที่ยวชาวต่างประเทศรวมทั้งในตลาดต่างประเทศด้วย แต่ผู้ประกอบการที่นำเงินและว่าลายประสบปัญหาหลายอย่าง เช่น เงินทุน แรงงานฝีมือ และความสามารถในการหาตลาด ทำให้ไม่อาจขยายกิจการให้ใหญ่ขึ้นได้ ซึ่งปรากฏว่ามีลูกหลานของ

¹ สัมภาษณ์ เจ้าของร้านลายทอง, ร้านชุดเครื่องเงิน, ร้านวิชัยกุล (2), ร้านนภาเครื่องเงิน และร้านไทยฉอป ถนนเชียงใหม่ - สันกำแพง อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่

ผู้ผลิตที่วิบูลย์ 2 ราย ที่ได้ไปเปิดร้านค้าที่ผลิตและจำหน่ายเครื่องเงินที่ บนถนนเชียงใหม่ - สันกำแพง¹ ส่วนที่บ้านวิบูลย์ในปัจจุบันนี้ยังคงมีร้านค้าที่ผลิตและจำหน่ายเครื่องเงินไปคู่ ตลาดเองโดยตรงเพียง 1 ราย² ซึ่งที่ร้านนี้จำหน่ายสินค้าที่ลดกรรมประเภทอื่นด้วย

¹ คือ ร้านวิรัชกุล (2) ซึ่งเจ้าของร้านเป็นลูกสาวของร้านวิรัชกุล หมู่บ้านวิบูลย์ เปิดร้านเมื่อ พ.ศ. 2528 และร้านสายทอง ซึ่งเจ้าของเป็นลูกเขยของร้านสายทอง ที่ หมู่บ้านวิบูลย์ (ร้านนี้เลิกกิจการไปแล้ว) เปิดร้านเมื่อ พ.ศ. 2528

² คือ ร้านมานเย็น เจ้าของคือ นางมานเย็น อักษรศรี เปิดร้านเมื่อ พ.ศ. 2512

บทสรุป

จังหวัดเชียงใหม่เป็นแหล่งกำเนิดของศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านหลายประเภทที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย เช่น ไม้แกะสลัก ผ้าไหม เครื่องเงิน และเครื่องเงิน งานหัตถกรรมเหล่านี้ชาวบ้านในท้องถิ่น หรือ หมู่บ้านต่าง ๆ ใฝ่คว้าสืบทอดกันมานานในลักษณะเป็นการทำงานแบบอุตสาหกรรมในครอบครัว เช่น การทำเครื่องเงิน และเครื่องเงินที่หมู่บ้านวัวลาย และบ้านเงิน ซึ่งมีประวัติความเป็นมาของการประกอบอาชีพนี้ของชาวบ้านสืบทอดกันมานานหลายรุ่นแล้ว ศิลปหัตถกรรมทั้ง 2 ประเภทนี้แต่เดิมมามีการผลิตมุ่งเน้นเพื่อประโยชน์ใ้สอยในชีวิตประจำวันของชาวบ้าน หรือ เป็นเครื่องใช้ในทางศาสนาตามวัดวาอารามต่าง ๆ และอาจผลิตเพื่อการซื้อขายกันในระหว่างหมู่บ้านในท้องถิ่นบ้าง แต่ปริมาณการจำหน่ายยังมีไม่มากนัก และผู้ลงทุนในการจัดให้มีการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมในระดัท้องถิ่นในระยะแรก ๆ นั้น ก็มักจะเป็นผู้ที่มีความคิดในทางการค้ามากกว่าชาวบ้านอื่น ๆ แต่เป็นการค้าเป็นงานนอกฤดูทำไร่ทำนา หรือ ในฤดูแล้ว เพราะสามารถเก็บทางควมต่าง ๆ ว่างต่าง หรือ เก็บเงินได้สะดวก ซึ่งเป็นการกระจายสินค้าที่มีปริมาณไม่มากนัก

ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคมในช่วง 2 - 3 ทศวรรษมานี้ได้ทำให้การดำรงชีวิตของชาวบ้านได้เปลี่ยนแปลงไปมากอุตสาหกรรม และเทคโนโลยีได้เข้ามามีส่วนต่อชีวิตการทำงานมากขึ้น วิธีการผลิตและจุดมุ่งหมายในการผลิตหัตถกรรมพื้นบ้านเพื่อใช้ในครัวเรือนก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย ผลิตภัณฑ์สมัยใหม่ที่มีราคาถูกได้เข้ามาแทนที่ ผลิตภัณฑ์เครื่องเงิน และเครื่องเงิน เช่น พวกเครื่องกระเบื้อง อลูมิเนียม และพลาสติก ประกอบกับเชียงใหม่ได้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ จึงมีความสะดวกทางการคมนาคมและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทำให้มีผู้สนใจเข้ามาอยู่อาศัยและมาท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ มีผลให้เชียงใหม่กลายเป็นตลาดสินค้าหัตถกรรมท้องถิ่นด้วย เช่นเดียวกับเมืองท่องเที่ยวอื่น ๆ และคนต่างถิ่นที่มาเยือนนั้นไม่ว่าจะเป็นชาวไทย หรือชาวต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นคนร่ำรวย หรือคนมีฐานะธรรมดา ก็จะสนใจในสิ่งของที่เป็นผลิตใหม่ เช่น พวกผลิตภัณฑ์หัตถกรรม และซื้อกลับไปเป็นของขวัญหรือของฝาก ถ้าใช้จากผู้ผลิตท้องถิ่นไปสำหรับซื้อของนั้นแล้วนี่แหละจะไปสำหรับซื้อสินค้า

หัตถกรรม และอาจกล่าวได้ว่า ในยุคอุตสาหกรรมที่ทำการผลิตสินค้าด้วยเครื่องจักรเช่นนี้ ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไม่สามารถจะแข่งขันกับสินค้าที่ผลิตจากโรงงานทั้งในด้านราคาและคุณภาพ ผู้ซื้อที่เป็นคนในท้องถิ่นมักจะไม่นิยมของที่ผลิตได้ในท้องถิ่น ซึ่งหากไม่มีนักท่องเที่ยวจากถิ่นอื่น มาซื้อแล้ว การผลิตหัตถกรรมก็เป็นประเพณีสืบทอดกันมานานอาจต้องเลื่อมและลื่นสลุกลงได้

ในสภาพการณ์เช่นนี้การผลิตหัตถกรรมของหมู่บ้าน จึงต้องเปลี่ยนไปในรูปแบบเพื่อการค้ามากขึ้น ทั้งที่เป็นแบบการผลิตในครอบครัว หรือ มีผู้ประกอบการลงทุน ผลิตอย่างเป็นล่ำเป็นสัน และทำกันอย่างแพร่หลาย ซึ่งเพิ่งมีขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ เมืองงานหัตถกรรมของหมู่บ้านต้องอยู่ภายใต้การเปลี่ยนแปลงที่มุ่งประโยชน์เพื่อการค้าเช่นนี้ทำให้ช่างและชาวบ้านประสพปัญหาต่าง ๆ ทั้งด้านการผลิตและการตลาดในการประกอบอาชีพหัตถกรรมทั้ง เครื่องเงิน และ เครื่องเงิน ทั้งได้กล่าวมาแล้วในบทก่อน ๆ ซึ่งปัญหาและอุปสรรคเหล่านี้คงจะสามารถแก้ไข หรือผ่อนคลายไปได้ด้วยการร่วมมือและช่วยเหลือกันจากหลายฝ่ายทั้งจากรัฐบาล และเอกชน ก็จะเป็นการช่วยอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมด้านหัตถกรรมพื้นบ้าน ตลอดจนการส่งเสริมอาชีพของคนในท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป